

Perioden 1956 -1966 med egen familj, juridik och aktivt arbete i centrum

På kanslibyrån arbetade bl.a. Lennart Jansson, Börje Alpsten, Arne Rundlöf och Ingrid Sandberg, vilka hade det gemensamt att de vid sidan av arbetet läste juridik i olika skeden vid Stockholms Högskola. Under våren 1956 när jag kommit in i arbetet på kanslibyrån kände jag snart att detta kanske skulle kunna vara något även för mig. Kravet på att ha betyg i latin för att få läsa juridik var nyligen avskaffat, däremot krävdes godkänt betyg i filosofi, men det visade sig inte vara så svårt att ordna. Därför började jag hösten 1956 med att läsa propedeutiska kursen i juridik och filosofi. Föreläsningarna i denna kurs låg till viss del på kvällstid och det var inte så svårt att passa in med arbetet. Efter dessa introducerande kurser kom de olika ämnena i tur och ordning. Studierna var uppdelade i två halvor, den första delen beräknades ta fyra terminer och den andra halvan fem terminer, dvs. sammanlagt fyra och ett halvt år. Kravet på närvaro var inte så stort och med en förstående chef var det inte så svårt att klara av studierna vid sidan av jobbet. Jag var i princip närvarande vid första föreläsningen i varje ämne, för att få reda på vad som skulle läsas in och på de obligatoriska seminarieövningarna som inte var så många. I övrigt satte jag inte min fot på högskolan. Det skulle säkert ha varit trevligare att läsa på heltid och få uppleva även den sidan av studentlivet, men nu var det som det var och det gick bra det också. Under läsåret 1957 klarade jag av fyra tentamina. Därefter gick studierna på sparlåga under 1958 och 1959 av naturliga och i sig mycket glädjande skäl. Eva, vår äldsta dotter, föddes i januari 1958 och dessutom var vi trångbodda. Under åren 1958-59 kunde jag endast slutföra de två resterande ämnena i första halvan med en tentamen vartdera året.

Vi flyttade till en större lägenhet, även den i Jakobsberg, och hade bl.a. två barnflickor från Bohuslän, till vår ovärderliga hjälp. Den ena var Marianne Grahn från Kämpersvik (jan –okt 61) och den andra Birgitta Hansson från Anrås Västergård (nov 61 – maj 62). Med dessa ändrade förutsättningar läste jag in andra halvans sju ämnen under 1960 och 1961 och blev alltså juris kandidat strax före jul 1961. Jag kommer ihåg att Ruth tog en bild (med en kamera som jag i oktober fått i 30-års present) på mig och på den juridiska kurslitteratur som fanns kvar. Alla böcker och kompendier räckte nästan upp till hakan. Det fanns givetvis ett liv vid sidan av arbete och studier, även om studierna inkräktade mycket på det. Jag åkte i regel buss till och från Stockholm och var väl hemma framåt sex-tiden och då väntade efter middagen ofta plugg 4 -5 timmar framåt midnatt. Jag försökte dock i görligaste att hålla helgerna fria. När det närmade sig tentamen var rutinen något annorlunda. Då var jag nämligen tjänstledig någon vecka – och när det gällde de mera omfattande ämnena på andra halvan kanske två veckor - för att koncentrations läsa och det kunde jag inte göra längre varje dag än vad som motsvarade en normal arbetsdag med den effekten att tiden för familj blev längre. Jag insåg redan då och har gjort det många gånger senare att studierna inkräktade på mycket annat.

Ruth arbetade som kammarskrivare i Stockholm. Vi tillbringade varje sommar en viss tid i Kämpersvik då vi bodde hos mina föräldrar. Pappa gick bort 1960 men vi fortsatte att bo hos mamma hela 60-talet och en bit in på 70-talet. Ruth och jag besökte också Gotland, där Ruth hade bott som barn och hade bekanta. Ekonomin tillät inte några långresor men vi var några gånger i de svenska fjällen. I övrigt levde vi ett lugnt och fridsamt familjeliv. Vardagstillvaron förändrades då som för alla småbarnsföräldrar med brist på sömn ibland etc, säkert inte värre för oss än för andra men ändå helt nytt. Jag var ledig någon vecka ganska snart efter Evas födelse, en form av pappadagar. Det ”råkade” sammanfalla med vinter-OS, som också tilldrog sig en del av mitt intresse. Det föranledde självklart en och annan kommentar. Det var förstås väldigt roligt med en baby, studierna fick som jag redan nämnt komma i andra hand under ett

par år. Jag hade säkert stor nytta av att jag var några år äldre än de flesta som läste juridik samtidigt och kanske framför allt för att jag arbetade med frågor som handlade om juridik eller som åtminstone hade juridisk anknytning. Jag tillägnade mig också en viss studieteknik som passade mig. Först läste jag översiktligt igenom hela kursmaterialet och antecknade vad som var väsentligt att lära in vilket förvisso inte var allt, jag hade nog en god förmåga att sovra i allt som skulle läsas. Jag ägnade alltså en viss tid åt detta. Tänk tidpunkt för tentamen var fastlagd och som jag nämnt var jag tjänstledig en eller två veckor för att läsa på heltid. Detta upplägg fungerade utmärkt för min del. Jag stötte på många duktiga och namnkunniga professorer och docenter under den här tiden. Jan-Erik Almqvist i rättshistoria, Hilding Eek i folkrätt, Ivar Agge i straffrätt och Folke Schmidt i ett av civilrättsämnena för att nämna några. I december 1961 efter att ha varit inskriven vid Högskolan i elva terminer och med nio terminers studier blev jag färdig. Jag kan nog utan att överdriva påstå att jag gick ut med betyg som inte många kunde uppvisa. Betyget innehöll fem Non sine (Ba) och åtta Cum laude (AB), vilka var de betygsgrader som fanns utöver godkänd.

Så uppkom än en gång frågan vad göra nu, hur skulle jag på bästa sätt använda mig av denna jur. kand. examen med hyfsade betyg. Självklart låg tanken på en tingsmeritering nära till hands. Det var dock så att jag var 30 år fyllda och hade under åren på tullstyrelsen gått genom den befordringsgång som en tingsnotarie gör och hade varken råd eller lust med att göra om detta. Alltså skrev jag till Kungl. Maj:t och berättade om min situation och anhöll att vid en tingsmeritering få behålla mina min lön. Jag visste efter kontakt med Svea Hovrätt att jag skulle kunna få en notariatjänst i Sollentuna, Färentuna domsaga i Haga tingshus, en utomordentligt lockande tjänst. Hovrätten var t.o.m. beredd att vänta en kortare tid tills jag fått besked från kanslihuset. Detta besked kom tämligen omgående och var negativt, varpå jag tackade nej till notariatjänstgöring. Om det var ett riktigt beslut var väl då inte så lätt att veta men för min del var det ett tämligen enkelt val. Återigen en händelse som självklart styrte min inriktning i arbetslivet. Jag blev i stället kvar i Tullstyrelsen och fick väl ytterligare någon befordran där. Arbetsgifterna förändrades egentligen inte, men jag togs i anspråk för några särskilda ändamål. Jag kom att anlitas som lärare i författningskunskap på Tullskolan, en uppgift jag trivdes bra med, och jag fick rycka in som vikarie för tullåklagaren i Stockholm och hann vid ett sådant inhopps med att uppträda som åklagare i tullmål i tingsrätten, vilket onekligen var spännande första gången. Allmänt sett var arbetet inte särskilt betungande och arbetstiderna var helt normala, vilket innebar mer tid över för familjelivet, vilket var angenämt på många sätt. Vår dotter nr två, Karin, föddes i november 1962. Det var en underbar tid med två små flickor som vi hade runt om oss. Åren 1962 – 63 och i vart fall första halvåret 1964 var lugna och tämligen stillsamma år, då livet gick sin gilla gång utan större åthävor. Men det skulle snart komma andra tider vad gällde arbetslivet. Återigen frågan rätt eller fel. En fråga som det inte finns ett adekvat svar på.

Vad som hände var till en början att Börje Alpsten, en av mina kamrater i tullstyrelsen ringde upp mig och frågade om jag kunde tänkas vara intresserad av en tjänst som byrådirektör i Rikspolisstyrelsen som skulle börja sin verksamhet den 1 juli 1964. Börje hade blivit klar med sina juridiska studier ett eller annat år före mig och hamnat som sekreterare i en statlig utredning om polisväsendets förstatligade. Utredningen var slutförd och hans uppgift just då var att förbereda inrättandet av Rikspolisstyrelsen och att rekrytera personal dit. Mitt svar var positivt och jag ritade ner mitt livs första och som det så småningom skulle visa sig enda tjänsteansökan. Konkurrensen om den tjänsten var kanske inte överväldigande men i vilket fall som helst fick jag tjänsten. Tala om slumpen och lyckliga omständigheter men så blev det. Nu inleddes den mest intensiva perioden i mitt liv, sett från ett arbetsmässigt perspektiv. Polisväsendet skulle förstatligas ett halvår senare och det fanns hur mycket som helst att

förbereda dessförinnan. Övertidstjänstgöring med 3 – 4 timmar mest varje dag och inte helt arbetsfria helger hörde till rutinen. Arbetsmiljön var stimulerande och i rikspolischefen Carl G Persson hade jag en otroligt entusiasmerande chef som enligt min erfarenhet saknar motstycke. Det var en fröjd att arbeta i hans närhet även om han som alla andra säkert hade sina brister. Det var en tid då statens ekonomiska resurser var goda och upprustningen av det statliga polisväsendet på olika områden var en prioriterad fråga. En ”detalj” som ställde till stora bekymmer det första halvåret var en del av det ekonomiska redovisningssystemet i rikspolisstyrelsen. Det fanns långtgående planer för hur ett sådant skulle arrangeras enligt då gängse rutiner, då en expertmyndighet, Statskontoret, kom in i bilden och förklarade att det där är rena stenåldern och att det nu finns det nytt modernt system som borde användas i stället. Att det var oprövat i praktisk verksamhet utgjorde inte något hinder. Det inköptes, installerades och sattes i drift utan att vara testat. Resultatet blev föga överraskande ett fullständigt kaos under några månader då en mängd arbete i stället fick göras för hand. Det är kanske sådant som kallas för barnsjukdomar. Även om det inte låg under mitt ansvarsområde var jag med och arbetade manuellt för att styrelsens personal skulle få sina löner. I mina uppgifter ingick bl.a. att arbeta med styrelsens anslagsframställning och tänk så mycket det underlättar om man har föregående års lunta att utgå från. Nu gällde det istället att arbeta från helt från början, det gick det med men krävde mycket arbete. Jag minns hur Börje Alpsten, som var min närmaste chef, och jag satt och arbetade tillsammans från en dags förmiddag till efterföljande eftermiddag, dvs. åtminstone 30 timmar i sträck, säkert inte det mest effektiva men vi blev färdiga i tid. Efter förstatligandet den 1 januari 1965 blev det en tillkommande mycket angelägen uppgift för Rikspolisstyrelsen att vara närvarande ute hos polisdistrikten runt om i landet för att bygga goda relationer och få konkret kännedom om de problem som kunde uppstå. Jag var ofta en länk i detta arbete och det var mycket stimulerande.

En annan sak som jag tror kom att betyda en del för mig personligen var när jag fått i uppdrag att läsa in en offentlig utredning, som rikspolisstyrelsen hade fått på remiss, och föredra den för rikspolischefen och överdirektören Kurt Lindroth. Jag redogjorde i vanlig ordning för innehållet och hade också en och annan synpunkt på vad svaret skulle innehålla, men eftersom mina kunskaper på det polisiära området fortfarande var begränsade gällde det mera att lyssna och notera de synpunkter som mina överordnade hade. Efter föredragningen gick jag omedelbart och satte mig för att utforma ett remissvar utifrån de tankar som hade kommit fram. Några ordbehandlare fanns inte på den tiden och skulle jag försöka med skrivmaskin blev det för många fel och tog för lång tid. Återstod så att använda blyertspenna. Jag skrev hela svaret på kvällen innan jag gick hem och lämnade ut det för utskrift till en av de sekreterare som jag visste kom tidigt nästa morgon. När jag kom till jobbet nästa dag låg utskriften klar på mitt bord. Jag lämnade in den till mina chefer för genomläsning och som jag trodde kompletteringar eller korrigeringar. Jag blev minst sagt förvånad när jag fick den tillbaka med ett konstaterande att den hade blivit precis som de tänkt sig, inte ett ord ändrades. Gissa om mitt självförtroende växte en aning, jag kunde tydligen skriva vettigt också.

Frampå hösten 65 inträffade nästa tursamma händelse. Jag blev då uppringd av Lennart Jansson, en annan av kamraterna från tullstyrelsen, som arbetade på finansdepartementets regeringsrättsbyrå med att föredra tullmål och mål om indirekta skatter i Regeringsrätten. Han skulle övergå till att arbeta som sekreterare i en tulllagstiftningskommitté och undrade om jag var intresserad av att efterträda honom. Jo, det var jag och besökte chefen för regeringsrättsbyrån som erbjöd mig att börja där så snart som möjligt. Det som talade för mig var nog att det inte var så lätt att hitta en jurist som hade erfarenhet från arbete i tullstyrelsen. Jag vandrade tillbaka till Rikspolisstyrelsen och stegade in till Carl G Persson och förklarade att jag funderade på att säga upp mig och börja som regeringsrättssekreterare. Svaret kom

direkt: ”Nej det skall du inte, jag hade en förfrågan från Inrikesdepartementet för 14 dagar sedan om det fanns någon som kunde komma över och arbeta med polisfrågor i departementet men jag sa att jag inte hade någon som jag kunde avvara, men det är ju bättre att du går dit än att du begraver dig i som föredragande i Regeringsrätten”. Ja, vad säger man till en sådan propå. Jag besökte snart nog statssekreteraren Reidar Tilert och expeditionschefen Bengt Girell i departementet och det bestämdes då att jag skulle börja där snarast möjligt. I Rikspolisstyrelsen höll jag just då tillsammans med Börje Alpsten på att avsluta arbetet med årets anslagsframställning. En av mina arbetsuppgifter i departementet skulle bli att behandla rikspolisstyrelsens anslagsframställning och föra budgetförhandlingar med finansdepartementets budgetavdelning, som vid den tidpunkten leddes an Kjell-Olof Feldt.

Man kan rent krasst säga att jag tog rikspolisstyrelsens anslagsframställning under armen för att snart nog arbeta med den på nästa nivå. Ett något underligt sammanträffande, men nog så intressant. Eftersom jag inte var beslutande på något av ställena, i vart fall inte formellt, var det inte några bekymmer med jävssituationer. Polisväsendet i sin förstatligade form hade nyligen kommit in under inrikesdepartementet och polisfrågorna hamnade på en byrå som hade handlagt frågor om landsstaten, dvs. i första hand länsstyrelserna. Byråchef var Sven Bucht med en mycket stor kunskap om länsstyrelserna inte minst på personområdet. Utnämningar av de högre tjänstemännen på länen handlades där och vad som inte fanns i Sven Buchts anteckningar om dessa tjänstemäns förtjänster var inte värt att veta. Kunskapen om polisen var däremot begränsad. Statspolisen med bl.a. trafikövervakning hade varit en av de få statliga polisuppgifterna. Det var nog min uppgift att tillföra kompetens på det området och något hade jag säkert hunnit att lära mig på det dryga år som jag varit på rikspolisstyrelsen. Inte minst värdefullt var de kontakter jag hade med tjänstemän på rikspolisstyrelsen. Många frågor kretsade runt den organisatoriska och ekonomiska biten och det hade jag ju en viss inblick i.

Upprustningen av polisväsendet inte minst materiellt hade rivstartat. Vid en ändring av departementsorganisationen per den 1 juli 1966 fördes frågorna om polisen över till justitiedepartementet, vilket var ganska naturligt eftersom övriga frågor om rättsväsendet hörde hemma där. Polisfrågorna skulle alltså föras över dit. Det var inte så vidare bra beställt med erfarenheter och kunskap om polisen på justitiedepartementet heller. Det gällde alltså att få med den kompetens som fanns på inrikes. Sven Bucht började att bli lite till åren och jag vet inte om han var tillfrågad om att flytta över men jag tror inte att han var ett dugg intresserad heller, han ville säkert gärna fortsätta att syssla med sin kära landsstat. Då är det naturligt att leta vidare. Nästa man i tur var jag. Justitiedepartementet hade redan lite koll på mig för jag hade en kort tid innan fått i uppdrag att för chefstjänstemännen där föredra en offentlig utredning om utbildningen inom polisen. De visste ju att frågan snart skulle komma att hamna hos dem och ville få information om vad som väntade. De blev uppenbarligen inte helt avskräckta för jag fick ett erbjudande om att bli kansliråd och chef för en nyinrättad polisenhet fr.o.m. den 1 juli 1966, något som jag ju inte kunde tacka nej till. I det fallet kan man säkert säga att en bidragande orsak måste ha varit att jag råkade vara på rätt ställe vid rätt tidpunkt (och förhoppningsvis ha visat en smula sunt förstånd).

Just vid den tidpunkten flyttade vi till ett kedjehus vid Tollare, alldeles öster om Skurubron. Vi fick betala 214 000 kr, vilket var en ganska ansenlig summa vid den tiden men ändå överkomlig. Det var faktiskt rena landet med Tollare Folkhögskola tvärs över vägen och med fina promenadområden i anslutning till bostaden. Vintertid kunde man spanna på sig skidorna utanför husknuten för härliga skidtur, en mycket skön boendemiljö med andra ord. Det var ändå inte mer än omkring en mil in till Slussen. Bussen som hade ändstation utanför vårt

område gick dock endast till Borgmästaregatan till att börja med innan busslinjen förlängdes just till Slussen. Det kändes som ett privilegium att ha en sådan resväg till arbetet, först en dryg kvarts bussresa och sedan en promenad genom Gamla Stan längs Västerlånggatan. Huset medförde både arbete och bekymmer. Den lilla gräsmatta som fanns bestod av ett mycket tunt jordlager där tillväxten var usel. Vi grävde upp en bit i taget och tog undan en massa sten och fyllde på med jord och återplacerade sedan det som var det mycket tunna gräslagret och det blev en riktigt hyfsad gräsmatta i sinom tid. Bekymren berodde på att byggaren hade slarvat med avlopp och dagvattenledningar. Garageinfarten fick grävas upp och ledningar göras om. När man gick vidare längs framsidan av huset visade det sig att dagvattenledningen hade lagts ned fram till en bergklack och sedan för enkelhetens skull fortsatt på andra sidan klacken. Det var många bakläxor och mycket arbete för byggfirman och det slutade med att vi fastighetsägare fick skadestånd i reda pengar och/eller kompletterande utrustning i form av disk- och tvättmaskin. Slutresultatet blev bra.

Nästa berättelse: Tiden på justitiedepartementet.